

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Sect. 1. De tempore huius Sacrificij celebrandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

quis sic aliter intelligat, reiiciendus erit omnino utpote contrarius Concilio Constantiensi sess. 8. ubi damnatur articulus iste, qui erat 19. inter articulos VViclefi, scilicet speciales orationes pro aliis quibus applicatas non magis prodesse, quam orationes generales. Et quidem quidquid sit de valore Missæ; de Psalmis tamen, & orationibus negari non potest, habere valorem finitum.

257. *Quid sit secunda intentio in Missa.*
Ex dictis infertur primo, quid sibi velit secunda intentio in Missa, quæ solet pro aliis applicari; nam re vera applicare secundam intentionem pro aliquo, est applicare conditionaliter, si ille, cui primo cui primo applicatur, non indigeat, vel etiã extendere impetrationem ad illud, quæ ut diximus, ad plures extendi potest; vel denique est applicare etiam primario satisfactionem calu, quo vera sit opinio contraria, iuxta quam Sacerdos potest extendere suam applicationem ad multos, & prudenter faciet extendendo, valeat quantum valere possit.

258. *Infertur secundo.*
Infertur secundo, licet probabilis concedatur ea opinio, quæ ponit in Missa infinitum valorem, nõ tamen debere censi probabilis, quod Sacerdos per se loquendo possit vno sacro satisfacere multis, à quibus stipendium accepit; quia quidquid sit de bonitate consequentiæ, Auctores tamen illius sententiæ nolunt admittere sequelam, ut vidimus. Non autem sufficit esse probabile principium, ex quo probabiliter aliquid infertur, ut sit etiam probabile consequens, si Auctores, qui admittunt antecedens, negant sequi illud consequens. Dixi tamen, per se loquendo; quia fortasse per accidens aliquando licet ex natura rei aliquid compensare propter paupertatem Sacerdotis, vel quid simile, de quo tamen dicemus infra disp. 21.

DISPUTAT. XX.

De tempore, loco, & aliis circumstantiis huius sacrificij.

SECTIO I. De tempore huius sacrificij celebrandi.

SECTIO II. De loco apto ad offerendum hoc sacrificium; & de Altaris ornatu.

SECTIO III. Vtrum in mari possit aliquando celebrari.

SECTIO IV. De vasis, & vestibus sacris, ac aliis ad hoc sacrificium requisitis.

DE IIS, de iis, quæ sunt magis intrinseca huic sacrificio, nunc dicemus de aliis circumstantiis extrinsecis, quæ fere pertinent ad Theologos Morales: sed oportet eorum doctrinam & fundamenta aliquantulum examinare.

SECTIO I.

De tempore huius sacrificij celebrandi.

1. *Primum dubium.*
Sub hoc titulo plura dubia breuiter expedimus. Primum, & magis vniuersale est, an

Sacerdos habeat obligationem aliquando celebrandi, an vero possit à celebratione abstinere. Sententia communis affirmat, Sacerdotem obligari ad celebrandum. Hanc docent Durand. utroq. Soto, Palud. Maior, Antonius, Syluest. Angelus, Nauas. & alij, quos refert Suar. disp. 80. sect. 2. & eandem sequitur Vasq. disp. 232 c. 1. Conink quest. 83. art. 2. dub. 1. & multi Recentiores; quibus fauet S. Thomas quest. 82. artic. 10. & in 4. disput. 12. quest. 3. artic. 2. quest. 1.

Alij negant, secluso scandalo, & obligatione proveniente ex Beneficio, Capellania, Præbenda, &c. Sacerdotem præcise ex sua ordinatione obligari ad celebrandum. Hanc tenent Alexand. Bonavent. Caietanus, & alij, quos refert Suarez ubi supra, qui eam sententiam probabilem dicit, & nullum argumentum contra illam vrgere, quibus addit Victoriam, & Bonacinam, quos refert, & sequitur Diana 1. tom. tract. de celebrat. Missæ, resolut. 19. Et ego fateor, pro prima sententia me nullum argumentum conueniens adhuc inuenire, saltem ut eam obligationem sub peccato mortali agnoscamus.

Pater Vasquez n. 3. dicit, non loqui consequenter eos, qui in hoc casu negant peccatum mortale: & fatentur culpam venialem; quia vel nulla, vel certe mortalis esse debet: quæcumque enim culpa sit, debet provenire ex obligatione, & præcepto celebrandi, quod Sacerdos habet: cum autem præceptum hoc sit de materia graui, qualis est celebratio Missæ, debet esse præceptum graue multo magis, quâ præceptum communicandi in Paschate, cum celebratio Missæ grauior sit, quam simplex communio, ut constat.

Hæc tamen ratio non ex efficax: posset enim intelligi culpa venialis in omitrenda celebratione, si cer materia de se sit grauis, & capax obligationis maioris; quia nimirum aliud est, eam materiam committi, contra obedientiam; aliud vero contra aliam virtutem, quæ minus obligat. Sic qui comedit gulam in die ieiunij, peccat mortaliter; qui autem eam comedit ex gula, peccat solum venialiter; quia virtus abstinentiæ, seu temperantiæ minus grauitur obligat, quam obedientia. Sic ergo posset Sacerdos non celebrando peccare culpa prodigalitatis spiritualis, & desidij, seu otiositatis vitiosæ, non excusando potestatem acceptam, & amittendi absque casu lucrum talenti accepti: ex quibus capitibus difficile inueniretur culpa mortalis, licet materia de se esset apta ad obligationem grauem, si sub præcepto ex obedientia præciperetur.

Igitur, quod ea obligatio simpliciter sit sub peccato mortali, probant aliqui ex Ambrosij verbis: *Græue est, quod ad mensam tuam mundo corde, & manibus innocentiis non venimus; sed grauius, si dum peccata habemus, etiam Sacrificium non reddamus.* Verum P. Vasquez fatetur, illa verba in Ambrosio non repetiri; & licet repeterentur, debent intelligi, non de culpa mortali; alioquin falsa esset sententia ibi contenta; nam grauius peccatum est celebrare in peccato mortali, quam omittere celebrationem Sacrificij.

Secundo probari solet ex Innocentio III. in capite *Dolentes*, de celebratione Missarum, ubi inter alia quorundam Sacerdotum peccata refert, quod vix quater in anno celebrabant, & postea subiungit: *Hæc, & similia sub pena suspensionis penitus inhibemus.* Hoc etiam argumentum P. Vasquez fatetur inefficax; & merito, quia nulloquam apparet præceptum pluries quam quater celebrandi: quare illa pœna solum cadit super iis, qui

postea Pontifex expresse præcipit. Sequitur enim *Præcipientes in virtute sancta obedientia, ut Divinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiose celebrent pariter, & devote.* Adde, nec illam penam esse de facto, sed comminatoriam nec decretum illud videri directum nisi ad Prælatos Ecclesiasticos, de quibus dixerat, esse nonnullos, qui vix quater in anno celebrabant, & quod deterius est, nec intererant.

7. Tertio probari solet ex officio Sacerdotis, cuius munus est sacrificium pro populo offerre; peccat ergo graviter, si suo muneri non satisfacit sicut si Rex non regeret, aut gubernator non gubernaret. Hoc etiam argumentum fateretur inefficax Vasquez, quia etiam ad absolvendum constituitur Sacerdos minister ex officio; & tamen non obligatur: potestas enim sola non obligat, quando alij mea opera non indigent; nec ex pacto, vel contractu teneor. Adde, Diaconum etiam ex officio destinari ad cantandum Evangelium & ministrandum Sacerdoti; & tamen nemo dicit, peccare mortaliter Diaconum, qui aliquoties in anno suum munus non exerceat. Sic ergo Sacerdos potest accipere potestatem absque obligatione exercendi illam, quamdiu non est eius opera necessaria. Sic olim Reges eo ipso habebant potestatem Sacerdotalem, & Romani Imperatores fiebant etiam salutorum Deorum Pontifices: non tamē cogebantur ad exercendum per se ipsos munus Sacerdotale. Sic in lege naturæ primogeniti omnes habebant potestatem offerendi sacrificia; quis tamen dicit, eos omnes obligatos fuisse ad offerendum? In Lege scripta omnes filij Aaron erant Sacerdotes, & reliqui ex tribu Levi erant Levitæ, qui tamen, cum dispersi essent per omnes tribus, nec sacrificium offerri posset, nisi in Hierusalem, credibile est, quod plures eorum numquam sacrificarent, sed cederent aliis vicem suam, quando iuxta ordinem suum ad eos pertineret, ne iter illud facere cogerentur. Non est ergo idem, dare alicui potestatem sacrificandi, & obligare illum ad sacrificandum, nisi necessitas, vel alius titulus obliget.

8. His ergo argumentis reiectis, ipse Vasquez vult solo argumento, quo alij etiam utuntur ex illis verbis Christi: *Hoc facite in meam commemorationem*; quibus Christus Dominus præcipit Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus, ut offerrent corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini, ut testatur Concilium Tridentinum, sess. 22. cap. 1. Habent ergo omnes Sacerdotes debitum offerendi ex vi huius Divini præcepti, quod ad singulos dirigitur, sicut & singulis data est offerendi potestas.

9. Hoc argumentum in primis retorqueri potest adversus Patrem Vasquez, qui tom. 4. de Penitentia, quæst. 90. art. 1. dub. 5. late probat, præceptum Christi de Confessione extra casum necessitatis fore omnino inutile, nisi simul præcipiatur Ecclesiæ, ut determinaret tempus illius præcepti Divini, eo quod, seclusa Ecclesiæ determinatione, nemo posset scire, quando, aut quoties obligaretur ad confessionem; unde in sect. num. 9. Ecclesiam debere omnino determinare tempus præcepti Divini. Similiter ergo præceptum Christi singulis Sacerdotibus impositum offerendi sacrificium inutile foret, nisi ab Ecclesiâ singulis determinetur tempus quo obligentur ad sacrificandum in nemo enim scire poterit, seclusa tali determinatione, quando obliget illud præceptum. Unde primo sequi-

tur, Ecclesiam debere omnino illud tempus determinare. Secundo, quamdiu ab Ecclesiâ non determinatur, propterea de facto adhuc non est determinatum, Sacerdotes singulos non obligari ex vi solius præcepti Divini.

Fatemur itaque, in illis verbis: *Hoc facite, &c.* contineri præceptum offerendi, non tamen oportet, ad eisdem modo dirigi præceptum, quibus datur potestas: hæc enim data fuit proculdubio singulis Sacerdotibus offerendi singulis diebus; & tamen non præcipitur offerre singulis diebus: latius ergo patet potestas, quam præceptum. Sicut ergo ex parte obiecti latior est potestas, quam præceptum; sic ex parte personarum nam potestas datur singulis seorsim: præceptum imponitur singulis, propterea componunt communitatem; præcipitur quippe Sacerdotibus usus huius Sacrificii, hoc est ut curent, ne desit in republica Christiana oblatio huius Sacrificii, propterea in republica bene, & religiose constituta decet, frequenter Deum coli tali cultus genere per sacrificium.

Porro, hunc esse sensum illius præcepti, colligitur primo, quia alioquin inutile omnino esset cum non posset constare determinate de frequentia aut modo illius obligationis. Colligitur secundo ex materia ipsa: cum enim ageretur de designandis sacerdotibus pro Christiana republica, qui succederent Sacerdotibus legis scriptæ, aut iis, qui iure naturæ in qualibet Republica humana auctoritate designari possent; debebat eorum institutio intelligi iuxta conditionem muneris Sacerdotalis. Vidimus autem, non esse connexam cum potestate Sacerdotali obligationem offerendi. Et certe de possibili, negari non potest, quod, iure naturæ attempto, possit Respublica designare Sacerdotes aliquos, qui publica auctoritate offerre possent sacrificia, non imposita illis obligatione offerendi, nisi ubi necessaria fuisset eorum opera. Sic Monachi singuli habent potestatem, & ius cantandi Officium Divinum in Choro sui Monasterij; & communitas habet obligationem gravem cantandi illud, non tamen singuli habent eam obligationem gravem, quando per alios sufficienter providetur, & cantatur: similiter institutio sacrificij, & consecratio Sacerdotum obligat graviter eorum communitatem ad offerendum illo ritu sacrificij, & singulis data facultatem; absque obligatione tamen gravi, quamdiu non est necessaria eorum opera, & per alios provisum est quantum sufficit, ut Christiana respublica eo sacrificio non careat. Unde Christus instituens sacrificium, & designans Sacerdotes, non præsumitur aliter singulos obligasse, nisi iuxta conditionem ipsius materiae, & propterea Sacerdotes alij in republica obligati solent ad offerenda sacrificia.

Tertio colligi potest hoc ipsum ex praxi Ecclesiæ, in qua non solum antiquis sæculis Sacerdotes sancti fuerunt in solitudine degentes, nec unquam sacrificantes, ut constat ex iis, quæ narrantur in *Vitis Patrum* parte 2. §. 178 de duobus sacris Monachis; sed & nostro tempore sanctissimus Patriarcha noster Ignatius, postquam Sacerdos factus fuit, per annum integrum à sacrificio celebrando reuerenter abstinuit, ut se accuratius pijs meditationibus, & mentis puritate ad illud sacrosanctum ministerium præpararet. Nemo autem de viro eximio non solum sanctitatis, sed doctrinæ etiam non mediocri, qui socios secum habebat eos, quorum sapientiam Trident. Patres admiratione, & approbatione in solita pro-

IO.
Facemur in illis verbis contineri præceptum offerendi.

II
Primo colligitur hunc esse sensum illius præcepti.

II
Colligitur tertio ex praxi Ecclesiæ.

sequuti sunt, dicit, ex errore, vel ignorantia abstinuisse tandem ab officio sacrificandi. Denique si antiquæ Ecclesiæ mores attente considerentur, facile possumus cogitare, non fuisse ita facile priuatis Sacerdotibus frequenter celebrare, sicut hodie est: quia, vt significat Hormisdas Papa in cap. *Nullus*, de consecrat. *dist. 1.* in qualibet Ecclesia vnicum erat Altare, sicut & in veteri Testamento vnicum erat templum, & in eo vnicum altare sacrificij. Adde quod aliquando nullum fiebat sacrificiū, nisi post horam nonam, quæ est tertia post meridiem, vt indicat August. *Epist. 118.* ea autem hora transacta, non licebat amplius celebrare; vnde colligi potest, quod in vna Ecclesia vnicum fiebat sacrificiū. Concilium enim Antiochen. *cap. 10.* prohibet, ne in eodem altari duplex, eadem die offeratur sacrificiū; & ideo fortasse, quia in vna Ecclesia vnicum offerendum erat sacrificiū, Conciliū Carthagin. *2. cap. 9.* prohibet ne Presbyter celebret, inconsulto Episcopo, & Concil. Laodice. *cap. 53.* ne Presbyter intret in Ecclesiam ante Episcopum, & Concil. Neocaes. *cap. 13.* ne alienus Presbyter celebret, si adest Sacerdos eius regionis: quorum ea videtur fuisse ratio, quia cum vnica celebranda esset Missa, æquum erat, vt Episcopus præferretur Presbytero, & Sacerdos proprius præferretur extraneo; atque ideo in illa Missa communicabant Sacerdotes reliqui in loco separato iuxta altare, reliquus Clerus in Choro, Laici extra chorum, vt constat ex Concilio Tolet. *4. c. 17.* Postea vero Concilium Salet. *cap. 5.* extendit ad tres Missas eadem die. Ex quibus constat, potuisse facile contingere, vbi præsertim Clerus numerosus erat, & Sacerdotes multi, vt aliqui ex infimis Sacerdotibus per multum temporis à celebrando abstinere solam simplici communione cum aliis Presbyteris contentus. Imo hodie eundem morem vnica Missam in vna Ecclesia celebrandi, in qua alij communicent, inuentum fuisse à nostris Europæis in Ecclesiis Abyssinorum, refert Damianus Goës, quæ citat Henriquez *lib. 9. de sacrificio cap. 24. n. 2. litt. Z.* Nec mirum, cum communicassent ritibus Græcorum, apud quos hodie etiam in vsu est, vt in singulis Ecclesiis vna sola Missa dicatur ab vno Sacerdote, vnde rarius solent singuli celebrare.

Augustin.

Conc. Antioch.

Conc. Carthag.

Conc. Laodice.

Conc. Neocaes.

Conc. Tolet.

Conc. Salet.

Conc. Salet.

Damian. Goës.

Henrix.

13.

Hodie vix potest excusari à culpa graui Sacerdos per annu non celebrat.

Vasquez

citato n. 11.

An possit celebrari in triduo maioris Hebdomadæ.

14.

Difficultas est de triduo maioris Hebdomadæ. Sætez.

Secundo dubitari solet, an singulis anni diebus possit Missa celebrari? Difficultas solum est, propter triduum hebdomadæ maioris, scilicet feria quinta, sexta, & sabbato: aliqui enim absolute negant posse Missas priuatas tunc celebrari, quos refert Vasquez *disp. 80. sect. 1.* qui tamen cum communi merito negat talem prohibitionem, quoad feriam quintam, neque est vllum decretum contrarium legitime promulgatum, quidquid aliqui dicant. Dubium est de feria sexta, & sabbato sancto, de quibus absolute decernitur, in eis non esse sa-

crificandum, vt habetur in cap. *Sabbato*, de consecrat. *dist. 3.* Et quidem de feria sexta omnes sentiunt, nec publice, nec secreto id licere. Vnde officium illius diei fit absque consecratione, & ideo non est Missa, neque eam tenentur audire fideles, etiam si dies festus, vt declarauit sacra Congregatio Rituum die 19. Febr. ann. 1622. vt testatur Barthol. Gaudan. *tit. 1. Rubricis Missalis p. 4. tit. 9. n. 24.*

Difficultas est de sabbato sancto, an liceat eo Missas priuatas celebrare. Prima sententia negat, quia Innocentius Papa I. in illo cap. *Sabbato*, supra citato æque affirmat prohibitionem pro vtraque die: & licet consuetudine dispensatum sit, vt Missa solemniss, quæ nocte sequenti celebrabatur, fiat ante meridiem: ea tamen consuetudo non est extendenda ad Missas priuatas. Sic arguit pro hac sententia Vasquez *disp. 133. cap. 2.* qui eam confirmat *num. 25.* quia olim vna solum Missa solemniss fiebat, & hæc post mediam noctem, incipiente iam die Dominica Resurrectionis, quæ Missa per anticipationem celebratur nunc ante meridiem: olim autem non dicebantur illa nocte Missa priuata, quia si alij Sacerdotes celebrarent; iam in ipso die Resurrectionis nemo faceret sacrum, nisi dicas, intra eandem diem Dominicam potuisse sic facere sacrum; quod priuilegium non legitur, nisi pro die Natalis Domini: ergo anticipatio solum est pro vnica Missa solemniss quæ illa nocte celebrari solebat.

Hoc argumentum optimū esset, si verum esset id, quod supponit, scilicet Missam illam dictam fuisse olim post mediam noctem; quod tamen nescio vnde P. Vasquez in *presenti art. 2. ad 4.* contra S. Thomam in *presenti art. 2. ad 4.* colligere potuerit, & magis miror, Patrem Suarez, qui contrariam sententiam defendit *disp. 80. sect. 1. in fine*, supponere tamen ibi & infra *sect. 3. & secunda exceptio* olim Missam post mediam noctem inceptam quod similiter fateretur Fagundes *lib. 3. de 1. Precepto Ecclesiæ n. 18.* Sed ij omnes in re satis manifesta decepti sunt: constat enim ex omnibus scriptoribus Ecclesiasticis, officium Missæ illo Sabbato inceptum post solis occasum, apparente prima stellasque ad illam enim horam legebantur Prophetia, benedicebatur Fons, catechizabantur, & baptizabantur Catechumeni: incipiente autem nocte Resurrectionis cantabatur Missa cum læticia. Sic habetur in Ordine Romano his verbis: *Postea modico intervallo, vt fuerit prima stella in calo visa, sonant signa, & incipiunt canere Litanias ad Introitum, & postquam finierint Litanias, dicit Sacerdos: Gloria in excelsis, &c.* qui liber scriptus fuit tempore Caroli Magni. Item significat Rabanus Maurus, qui floruit circa annum 880. *lib. 2. de institut. Cleric. cap. 38. de sabbato sancto Pasche* his verbis: *Hæc autem die inclinante ad vespem, statim celebratur noster Dominica in Ecclesia incipitur.* Denique Hugo à S. Victore, cuius tempore iam anticipari Missarum officium illius diei, *lib. 3. de specialibus Missarum obseruation. cap. 21.* sic ait: *Quoniam, sicut diximus (scilicet cap. precedenti, vbi dixerat, diem Pasche à vespere precedenti, incipere) vespere illa ad diem sequentem pertinet, & vere, antiqui iam fere transacta die sabbati officium hoc celebrabant (scilicet die pro die condistinguitur à nocte) sed modernorum aduersitas ad epulas festinans tempus prauentim constituit.* Quare merito Barthol. Gaudan. *parte 4. tit. Rubricis Missalis rit. 10. numer. 45.* pro competito supponit, quod Missa illa olim initio noctis dicebatur.

Et quidem aduersus P. Vasquez retorqueretur

17. clare eius argumentum, quia si Missa fiebat post mediam noctem, ergo in oppidis parvis, ubi solus Parochus est Sacerdos, non poterat ille celebrare die sequenti Paschatis, nisi bis celebraret intra eandem diem, quod tamen privilegium non legitur nisi pro die Natalis. Item quomodo possent in fine Missæ cantari vespere pro ipso sabbato breves proxt cantantur, si post mediam noctem Missa inciperet? Denique, si post mediam noctem fiebat sacrum, non oportebat, quod celebrans, vel qui in ea Missa communicabant, ieiunii essent per totum sabbatum præcedens, sed potuissent cœnare, vel prandere hora solita, pro ut faciunt, qui nocte Natalis celebrant post mediam noctem: & tamen ieiunius, illos debuisse ieiunios esse per totum diem sabbati, ut constat ex Hugonis verbis proxime adductis, qui dicit, propter debitatem eorum, qui non poterant tamdiu protrahere ieiunium illius sabbati, anticipatum fuisse tempus celebrandi Missam, ut anticiparetur etiam hora prandij vel cœnæ. Denique ex iisdem Auctoribus constat, utramque Missam dici solitam ab Episcopo, scilicet, sabbato sancto, & die Paschæ. Sic enim habet Ordo Romanus: *Procedit Pontifex de sacratio cum ingenti decore, &c. & Litaniam expleta dicit: Gloria in excelsis Deo, &c. Quod etiam testatur Albinus Flaccus Alcuinus lib. de Divinis Officiis, rit. de sabbato sancto. Amalarius Fortunat. lib. 1. de Ecclesiasticis Officiis cap. 31. & alij passim: ergo vel celebrabat bis intra eandem diem post mediam noctem, vel Missa illa dicebatur ante mediam noctem, ut probavimus.*

18. Cum ergo fundamentum, quo P. Vasquez nititur, ex historici falsitate ortum sit, restat, quod contraria sententia probabilis sit, quam tradit Sorotus in 4. dist. 13. quest. 2. art. 2. *Capitulum 1. questio. Canonici cap. 30. num. 36. Suarez & Fagundez supra adducti, Ledeima, Sylvius, Molfesius, & alij, quos refert, & sequitur Diana 1. tom. tract. de celebrat. Missar. res. sol. 21. & alij Recentiores communiter. Quam sententiam ego libenter amplector propter contrarium omnino fundamentum: quia scilicet prohibitio antiqua, quæ habetur in illo cap. sabbato. solum erat celebrandi per biduum illud, intelligendo ut vidimus, per biduum, feriam sextam, & totum sabbatum, vsque ad initium noctis sequentis, quando dies finita erat, ergo tunc cessabat prohibitio, & per consequens poterant celebrari Missæ etiam privatas, imo de facto Sacerdotes alios, qui volebant, celebrasse tunc privatim, constat aperte ex Micrologo cap. 51. de sabbato sancto ubi sicut dicitur: *Post Baptismum Presbyteri demum possunt Missam, si necesse fuerit, privatim celebrare, quia iam renati sunt, de quibus in Missa specialiter agere debemus; nec posita à Lectionibus, quas iam audivimus, sed à Litaniam incipere solemus. Est autem liber hic magnæ auctoritatis, ut constat ex Pamelio in præfatione ad illum; & fuit scriptus circa annum Domini 1080.**

19. Vides, pro omnibus Missis cessasse prohibitionem incipiente nocte: suspicor tamen, paucos Sacerdotes vsos fuisse facultate illa, tum propter occupationes illius noctis, & brevitatem temporis, tum etiam propter onus ieiunij, quod à prandio diei præcedentis vsque ad dominicam ferre servare debuissent, si ea nocte faciebant sacrum, eaque de causa factum fortasse est, ut fere unica Missa fieret nocte illa: postea vero anticipato initio noctis quoad officium, & Missæ celebrationem, non apparet, cur non censetur anticipatum

pro aliis Sacerdotibus, qui initio noctis celebrare, poterant: quia tamen pauci, aut fere nullius olim privatim celebrare, ideo fortasse consecratio illa continuata est, vnicum sacrum solemne faciendi, semper tamen aliqui pro libertate reclamarunt, & multi iam privatim in sacellis, & Oratoriis celebrare non solum quando festum aliquod ex præcepto ea die occurrit, sed etiam ex devotione: nec video, quomodo possit P. Vasquez dicere, hanc consuetudinem esse occultam, & Principi ignotam: non potest enim Pontifex, aut Prælati ignorare usum illum, quem innumeri Auctores in publica luce edicti, & qui omnium manibus habentur, testantur ubique dari, & ita fieri.

Vnde infero primo, minus consequenter, meo iudicio loquutos, qui negantes, id fieri posse, concedunt tamen, concurrente die festo, posse ex licentia Episcopi Missas privatas celebrari, ut omnes possint audire sacrum. Hoc, inquam, semper mihi visum est inconsequenter dici; quia si vere prohibetur Ecclesiæ præcepto Missæ privatas celebratio, non apparet, quomodo Episcopus, vel Prælati possint licentiam dare propter necessitatem illam audiendi Missam in die festo. Cum enim eam necessitatem præviderit Ecclesia, nec sit peculiaris in illa civitate, sed communis toti Ecclesiæ, & hoc non obstante, prohibuerit vniuersaliter celebrare alias Missas illa die; eo ipso videtur exclusisse causam illam, & indicasse illam insufficientem ad abrogandam illam legem. Melius ergo, & magis consequenter conceditur illa potestas celebrandi, negando prohibitionem Ecclesiæ, quam propter dispensationem Prælati inferioris.

Infero secundo, in Missis privatis illa die non esse legendas Prophetias; quia illæ non sunt pars Missæ, sicut nec benedictio Cerei; sed pertinent ad officium cantandum solemniter, cum Choro. De Litanis posset magis dubitari: nam Micrologus loco supra citato dicit, quod à Litanis solebant incipere, qui Missam privatim celebrabant: sed tamen hoc non est invli; quia Litanie re vera non pertinent ad Missam: unde qui ex præcepto Missæ illa audiunt, non obligantur ad audiendas Litanias.

Petes, qua hora celebrari possint illæ Missæ privatas? Aliqui enim addunt limitationem, quod non incipiant ante Missam solemnem: & ratio esse potest quia prohibitio antiqua non celebrandi per biduum propter morem passionis Christi, videtur esse contracta vsque ad tempus, quo Ecclesia incipit celebrare Resurrectionem Christi, quod fit, quando incipit Missa solemnis: nam vsque ad illud tempus campanæ non pulsantur, & vtriusque colore pavonaceo, qui congruit tristitiæ: ergo pro illo tempore perseverat prohibitio antiqua; atque ideo non magis licebit nunc celebrare ante illam horam, quam olim ante noctem.

In contrarium tamen est usus piorum hominum, qui privatim absque scrupulo celebrant summo mane; imo & Episcopi aliquando Ordines celebrantes ut postea debito tempore Officiis in Ecclesia interese possint, celebrant in sacello, & conferunt Ordines statim post auroram, vel solis ortum; quæ Missa, licet non cantetur, nec dicatur in Ecclesia, habet tamē aliquid de solennitate, cum in ea dicantur prius omnes Prophetie, & Litanie iuxta ritum Pontificalis. Vnde existimo, postquam ita anticipata est Missa, quæ prius nocte dicebatur, ad horam solitam aliorum dierum ieiunij, in quibus Missa cantatur post dictam Nonam; eandem esse rationem de illa Missa, ac de aliis: nam in Missali solū dicitur, quod post Nonam cantetur Missa. Sicut ergo aliis diebus

20. Aliqui minab in hoc consuetudine loqui sunt.

21. Eo die in Missis privatis non sunt legenda Prophetia.

22. Quæstum de tempore Missarum istarum privatarum.

23. In contrarium est usus piorum hominum.

diebus potest ex causa anticipari Nona & Missa potest etiam ex causa id fieri illa die; ac per consequens, sicut aliis diebus Missa priuata potest dici ante Nonam, poterit ex causa dici illa die, vt alij, qui non possunt expectare, audiant sacrum: si autem fiat absque causa, non credo fore culpam grauem.

Qua hora possint Missæ priuata celebrari.

24.
Tertio dubitatur
de tempore
Missarum.

Henriquez
Fagundez.

Melius pro
bat ex re-
gulis Missarum.

Ex causa ta-
men potest ali-
quando varia-
ri.

25.

Diana.
Tres Missæ
possunt cele-
brari nocte
Natalis Do-
mini.

26.

Excipitur se-
cundo casus
necessitatis.

Fagundez.

Vasquez.

Diana.

Tertio dubitatur, qua hora dici possint aliis diebus Missa priuata celebrari. Dubium autem est de hora, ante quam non possit, & de hora, post quam non possit incipere. Regula vniuersalis est, quod non possit inchoari ante auroram, vel post meridiem. Primam partem probat Henriquez lib. 9 de sacrificio cap. 24. num. 5. lit. K. & Fagundez in 1. Præcept. Eccles. lib. 3. c. 17. num. 2. ex cap. Nocte sancta, de consecrat. dist. 1. Verum ibi nihil dicitur de Aurora, sed præcipitur, vt hora tertia Missa celebretur: quare vel intelligitur de Missa solemnibus, vel faciendum est, iamdiu decretum illud esse abrogatum. Melius probatur ex consuetudine Ecclesiæ vbiq; recepta, quam approbare videtur Pius quintus in regulis Missalis, vbi dicitur, horam celebrandi pro Missis priuatis esse ab Aurora vsque ad Meridiem. Quæ verba recitat Suarez sect. 4. §. Quocirca dicens, in regula Missalis non sine causa addi particulam illam, communiter, vt indicetur, posse aliquando ex causa horam aliquatulum variari. Sed aduerte, quod, neque in Missali à Pio quinto edito, neque in eodem à Clemente octauo reformato, ea particula habetur in Rubrica de hora celebrandi: absolute enim ponitur meridies pro termino.

Ab hac regula excipitur primo dies Natalis Domini, in qua licet celebrare post mediam noctem. Sed dubium est, an vna solum Missa, an vero tres possint in nocte celebrari. Negat plures, posse absque peccato graui dici duas Missas in nocte, quos refert, & sequitur Fagundez vbi supra cap. 18. num. 3 ex quibus Nuuus in præsent. art. 2. vers. Sed est dubium. contrariam sententiam dicit improbabilem, quam tamen tradunt Suar. & Vasquez in præsent. Reginaldus, Conink, Pureanus, Siluius, Molfesius, Zanardus, Layman, & alij quos refert, & sequitur Diana tractat. de celebrat. Missarum, resolut. 35. & habet pro se bonas rationes. Et quidquid sit de illis, iam hodie est vsu adeo recepta, vt non possit iam de eius veritate dubitari. Adde, in tanta Sacerdotum multitudine vix posse locum dari omnibus ad ter celebrandum illa die, quæ tunc in ipso solstitio breuissima est nisi per noctem etiam quæ longior est plures Missæ à multis celebrentur.

Excipitur secundo casus necessitatis, quando necessarium esset celebrare ad dandum Viaticum infirmo; alioquin fortasse absque Viatico morituro: in quo casu conueniunt Doctores, posse ante Auroram fieri sacrum; quia consuetudo non videtur cum tanto rigore introducta Aliqui hoc limitant, vt non sit statim post mediam noctem, sed summo mane ante lucem, vt loquitur Fagundez loco citato n. 15. Sed alij absque limitatione loquuntur, vt Vasquez n. 30. qui vniuersaliter dicit, post mediam noctem, posse in eo casu celebrari, non petita etiam licentia à Prælato Et clarius Layman, lib. 5. c. 4. n. 3 cum alijs quos sequitur Diana vbi supra, resolut. 35. & ratio videtur esse eadem, cum verum-

que solum ex consuetudine prohibitum i neci-

tur. Excipiuntur etiam; qui privilegia habent inter quos admittitur communiter Episcopus, quod iuribus causis possit vel ipse, vel alius coram ipso hora vna ante aurora celebrare, siue ex consuetudine, siue ex ordinaria potestate dispensandi. Sicut etiam Religiosi plures, qui eandem facultatem habent, prout nostræ Societati concessit Gregor. XIII. vt ex licentia superioris possimus itineris, vel legitimi impedimenti causa id fecere. Maior vero est facultas, qua ex concessionibus Alexandri sexti relati Eman. Rodriguez in Bullario Regularium Bulla 13. Alex. VI. possunt Monachi Benedictini facere sacrum duobus horis post mediam noctem quod licet concessum fuerit soli Conuentui de Monteferrato, postea tamen Clemens VIII. in Bulla 22. relata vbi supra extendit facultates illius Conuentus ad totam Congregationem. Et quidem, licet in alijs Monasterijs non militet eadem ratio, propter quæ illud privilegium concessum fuit tali Ecclesiæ; adhuc videtur concessum omnibus, quia Benedictini per communicationem participant privilegia Familix Cisterciensium Hispaniæ ex concessione Clementis octauæ, & Cistercienses illi participant privilegia Ordinis S. Hieronymi ex concessione Gregorij XIV. Huic autem Ordinis Pius IV concessit, vt privilegia extendere- tur ab vno Conuentu ad alios omnes, etiam non existentes in illis eadem causis; quare de primo ad vltimum, ij, qui participant privilegia dictæ Congregationis Benedictinorum, videntur habere adhuc illud privilegium.

Circa illud tamen dubitari potest, an sit reuocatum per Concilium Tridentinum, sess. 22. decretis de evitandis in celebratione Missæ. Nam Fagundez vbi supra numero 3, cum alijs dicit, esse reuocata illi omnia eiusmodi privilegia, quia nimirum Concilium inter alia prohibet, ne Sacerdotes alius quam debitis, horis celebrent; & in fine addit: non obstantibus privilegijs, ac consuetudinibus quibuscumque.

Melius tamen Eman. Rodriguez 1. to. quaest. 43. art. 5. & multi Theologi Salmanticenses de hoc consulti, & cum eis P. Ioan. de Salas, dicunt, non esse reuocata per Tridentinum eiusmodi privilegia. Nam Concilium ibi solum imponit Episcopis, vt illis omnibus remedium adhibeant, & cunctis observari. Vbi ergo Episcopi non repugnant, non est, cur regulares amittant sua privilegia; quare alij de illis tamquam de non reuocatis loquuntur, quos refert, & sequitur Diana d. arat. de celebrat. Missarum, resolut. 33.

Notandum tamen est, quod facultas illa concessa Monachis Montiserrati non fuit absoluta, sed ad celebrandum in Ecclesia illius Monasterij quare ex vi illius facultatis etiam per communicationem alijs Monasterijs & Religiosis factam, non poterunt in quolibet loco celebrare illa hora, sed solum in Ecclesia sui Monasterij: Communicatio enim non intelligitur cum maiori ampliatione, quam gratia principalis, quæ communicatur.

Quid intelligatur nomine Auroræ in hac materia.

Quarto principaliter dubitatur, quid intelligatur nomine Auroræ, quando prohibetur celebratio ante auroram. Communis, & vera responsio est, non

non intelligi ortum solis, sed primam eius irradiationem in nostro hemisphærio, quæ pro diversis temporibus magis, vel minus præcedit ortum solis: aliquando enim præcedit solum per horam, & quadrantem horæ; vt in mense Martio; aliquando per duas, horæ & quadratæ; vt in mense Iulio; aliquando per horam, & dimidiæ; vt in februario, & Septembri; aliquando per duas horas; aliquando per vnam cum tribus quadrantibus; itaque, excepto Martio, semper durat crepusculum illud ad minus per horam, & dimidiæ; quod totum tempus Auroræ tribuitur; & in eo proculdubio potest celebrari.

Addunt alij posse etiam, secluso privilegio; celebrari semihora ante initium auroræ, ita vt finis Missæ sit in aurora. Ita Suarez in præfati cum alijs: vnde infert, Religiosum, qui ex privilegio potest vna hora anticipare sacræ, posse illud inchoare per tres horas ante ortum solis quia absque privilegio potest inchoari per duas horas ante ortum solis iuxta supradicta; ergo addita vna hora ex privilegio, poterit inchoari tribus horis ante ortum solis, ita vt finis Missæ sit vna hora ante auroræ.

P. Valquez capite 3. numero. 27. totum hoc eximat falsum, & absque fundamento. Cur enim poterit Missa media hora ante auroram inchoari, secluso privilegio, si terminus inchoationis est aurora? Hoc tamen argumentum facile potest aduersus ipsum Valquez retorqueri: nam tempus celebrandi Missam in Missali assignatum clauditur, vt videmus, inter auroram, & meridiem, vbi æque assignatur vterque terminus, aurora, & meridiem cum dicitur, *ab aurora usque ad meridiem*. Nemo autem negat, etiam secluso omni privilegio, observari illam legem, si aliquid Missæ dicatur ante meridiem, licet maior pars, & fere tota dicatur post meridiem: nam qui paulo ante meridiem Missam inchoat, iure suo vti in toto rigore; ergo qui ita celebrat proximam auroræ, vt aliquid Missæ post auroram sit, licet maior pars sit ante auroram, dicitur etiam debito tempore celebrare: cur enim magis in primo termino, quam in secundo, necesse est, quod tota Missa intra terminum assignatum continetur? Non caret ergo fundamentum extensio illa, quam alij retentiores Auctores etiam amplectuntur.

Denique circa hanc obligationem quæri potest, an detur in ea paruitas materiæ ex parte temporis, & quoniam ea sic? Videtur non dari; quia in alijs præceptis similibus non datur paruitas materiæ ex parte temporis, verbi gratia, in ieiunij, si quis paululum ante mediam noctem cœner, peccat graviter, & violat legem ieiunij. Item si quis paululum ante mediam noctem recitet Officium diurnum diei sequentis, non satisfacit præcepto recitandi quia terminus præscriptus est à media nocte in mediam noctem: ergo similiter qui celebrat ante terminum præscriptum auroræ, violat graviter præceptum non celebrandi extra illum terminum.

Aliqui tamen videntur agnoscere in hac obligatione paruitatem materiæ ex parte temporis. Sic videtur indicare Fagundez loco citato, num. 6. Postquam enim dixit, esse peccatum mortale, notabiliter ante auroram sacrificare, subiungit. *Videndum nunc est, quoniam sit ista notabilitas, vt inde mortale, vel non mortale colligamus.* Adducit autem Azorium 1. tom. lib. 10. cap. 25. quæst. 6. dicentem, tertiam partem horæ esse tempus notabile ante lucem, & sufficere ad peccatum mortale: & P. Henriquez lib. 9. de sacrificio capite 24. numero 5. in fine,

dicentem, dimidium horæ ante lucem sufficere ad peccatum mortale; quam sententiam ipse sequitur: vnde videtur indicare, minus spatium temporis sufficere ad peccatum veniale, non ad mortale.

Ego existimo in hoc posse committi æquivocationem magnam in afferendis Auctoribus, confundendo eorum sententias: possunt enim esse duæ quæstiones diuersæ; prima est, quando incipiat tempus legitimum celebrandi, & quid intelligatur nomine Auroræ; & de hac quæstione loquuntur illi Auctores, & dicunt, tempus legitimum esse, tertiam, vel mediam partem horæ ante lucem: quia aurora in præfati non accipitur mathematicæ, sed moraliter, sicut & meridiem; itaque ideo non solum absque peccato mortali, sed etiam omnino licite posse inchoari Missam media hora ante lucem, quia iam tunc incipit aurora moralis. Altera quæstio esse potest, an detur paruitas materiæ in tempore, quæ sufficiat ad peccandum venialiter, nõ vero mortaliter; & in hoc casu non loquuntur illi Auctores, quos affert Fagundez, quia absolute dicunt licite inchoari Missam illo tempore; quod autem sit cum peccato veniali, non fit licite, simpliciter, & absolute. Alioquin si illa media hora ante lucem, quam Henriquez dicit non esse partem notabilem, addi posset circa culpam gravem illi mediæ horæ, in qua Suarez, & alij fatentur, posse absque vlla culpa inchoari Sacramentum ante lucem; iam fieret vna hora integra ante lucem, quæ absque causa posset aliquis celebrare sine peccato gravi quod quidem difficilius crederet P. Valq. qui nec primam dimidiam horam voluit concedere: Fieri etiam, quod Religiosi habentes privilegium, possent absque peccato gravi per tres horas, & dimidiæ ante ortum solis celebrare, seu per duas horas ante auroram; quod quidem nemo dicimus, illud quod diximus de tribus horis ante ortum solis.

Opino ergo, omnes agnoscere in hac obligatione aliquem terminum temporis, circa quem nõ possit absque culpa gravi celebrari, & quoad hoc non esse discrimen. Inter hæc & alia præcepta, esse tamē discrimen, quoad ipsum terminum: nam in alijs præceptis agnoscunt terminum mathematicum, scilicet punctum mediæ noctis; in hac tamen obligatione dicunt, terminum esse mortalem, scilicet auroram cum moralitate acceptam; hoc est, tertiam, vel dimidiam partem horæ ante primam lucem; ita tamen, vt ille terminus excuset non solum à culpa mortali, sed etiam à veniali: non enim excusat propter paruitatem materiæ, sed quod quia intra illud terminum sit, vera sit intra debitum terminum, & tempus obligationis. Fateor tamen, hunc ipsum terminum mortalem non eodem modo assignari in aurora, ac in meridiem, sed cum aliqua maiori latitudine in hoc quam in illa; in quo est aliqua differentia, vt statim dicemus.

Restat ergo de illo alio termino ultimo dicere, ultra quem non potest fieri Sacramentum; qui communiter assignatur meridiem, vt diximus, qui etiam non accipitur mathematicæ, sed moraliter: vnde aliqui dicunt, posse tertiam partem horæ post meridiem inchoari Missam; alij extendunt ad semihoram; alij ad tres fere quadrantes, alij ad horam nõ integram. Auctores videri possunt apud Dianam *Tract. de celebratione Missar. resolut. 34.* qui tamen fere omnes aliquam exigunt causam ad id faciendum.

Hinc tamen nascitur difficultas supra tacta, quia obligatio hæc æque versatur inter duos terminos scilicet auroram, & meridiem: ergo sicut meridiem

Qua pars tertia
potest sufficere
ad peccatum
mortale.

36.
In hoc com-
mitti potest
æquivocatio.

37.
Omnes ag-
noscunt in hac
obligatione
aliquem termi-
num temporis;

38.

ita moraliter accipitur, ut tota Missa distare possit, per semihoram à puncto meridiano; sic aurora accipienda erit, ut Missa non debeat attingere punctum auroræ, sed tota possit distare ab aurora per semihoram. Sic enim arguimus supra contra P. Vasq. ad probandum, quod possit Missa absolui in principio auroræ, sicut potest incipere in ipso puncto meridiano.

40.
Ad quam
respondetur.

Respondeo, aliud esse loqui illo duplici termino, prout in lege, seu regula Missalis exprimitur; aliud vero, prout usu, & consuetudine explicatur. Nos supra arguebamus in primo sensu, lex enim eodem modo loquitur de utroque termino cum dicit ab aurora usque, ad meridiem Missas celebrandas: ergo cum censetur satisfacere verbis illius legis, qui ante meridiem inchoat Sacrum, nec ad hoc aliqua consuetudine, vel extensione fulciatur; similiter dicitur satisfacere verbis eiusdem legis, qui absoluit Missam post initium auroræ.

41.
Loquendo
de v'sa latius
accipitur
meridies. Ra-
tio differen-
tia.

Loquendo vero de usu, & acceptance communi, negari non potest, latius accipi meridiem, quam auroram; & facilius excedit hunc terminum quam anticipetur ille. Ratio autem huius differentie esse potest, quia terminus ille meridianus olim non erat imo Missa dicebatur post meridiem, & aliquando post Nonam: postea vero, quia hora fortasse prandij cepit anteponi, & minus patienter sustinebatur ieiunium, cepit etiam anteponi hora celebrandi; aliquali tamē libertate retenta, præsertim cum non omnes ita tepellive prandere vellent, sed aliquando, vel propter negotia, vel propter festiuitatem oporteret, quod Officia longius protraherentur, ideo illa antiqua libertas tardius celebrandi non fuit omnino reducta ad terminum inuisibilem. At vero terminus auroræ semper fuit præfixus: neque enim scimus, vnumquam licuisse celebrare tempore nocturno, nisi ex speciali privilegio: ideo aurora minus moraliter accipitur, quam meridiem, ad quem cum homines sponte sua, & ob propriam commoditatem se induxerint, potuerunt sibi illum terminum statueri cum aliqua maiori latitudine. Imo Nauarrus in *Manuali* cap. 25. n. 83. dixit, hodie etiā licere celebrare usque ad horam tertiam post meridiem; quia illa verus licentia non est vnumquam reuocata. Alij tamen Theologi opponunt se huic sententiæ, quia contraria consuetudo à Pio V. in Missali approbata & sensus fidelium, ac censura Prælatorum, qui illud non permitterent, sed punirent ostendunt iā illā veterem consuetudinem esse abrogatā, ut probat larè Vasq. c. 4. qui tamen cum alijs permittit, in magna festiuitate, finita serui concione, posse Missas priuatas dici, ut populus audiat Missam.

42.

In hoc etiā puncto locū habent exceptiones in primo puncto posite de Episcopo iter agente, de celebratione necessaria ad dandū Viaticū ægrotis; & de personis habentibus priuilegium: quod eo facilius concedi potest ad postponendam, quā ad anticipandam horam, quia hæc obligatio ortum magis habet ex voluntate subditorum, qui ob suam commoditatem recesserunt ab antiqua consuetudine tardius celebrandi.

Priuilegium autem magis amplum videtur, quod concessit Eugenius IV. Congregationi S. Iustitiæ, celebrandi in itinere, vel ex causa iusta, usque ad nonam inclusiue, prout habetur in Bulla xj. Eugenij IV. in Bullario Regularium apud Rodriguez Vnde limitandum est, quod cum Ioanne de la Cruz dicit Diana tom. 1. tract. de celebrat. Missar. resol. 34. vbi supponit, illud priuilegium esse absolutum; cum tamen solum sit ad certos casus itineris,

vel alterius causæ. Dicit etiam horam nonam esse usque ad tres horas post meridiem; quod etiam non est vniuersaliter verum, sed in æquinoctio: nam in hyemali nona hora attingit solum ad secundam post meridiem cum quadrantes in solstitio autem æstiuo usque ad horam tertiam post meridiem cum tribus quadrantibus, ut late Francolinus de tempor. hor. c. 10.

An liceat pluries eadem die celebrare?

Quinto principaliter dubitatur, an liceat aliquando pluries eadem die celebrare. Regulatè id non licet, ut constat ex c. *Consuluitis* & c. *Te referent*, de celebrat. Missarum. Excipiuntur tamen aliqui casus. Primus, & absque controuersia est in die Natalis, quo singuli Sacerdotes ter celebrare possunt. Circa quem casum dubitatum fuit Romæ, utrum Cardinalis, qui ut Diaconus ministrat Summo Pontifici illa die in Missa solemnī, & communicat sub utraque specie in eadem Missa, possit ipse (si Sacerdos sit) alias duas Missas priuatas celebrare. Respondi, nullam Missam posse ipsum illa die ante, vel post illam communionem celebrare. Ratio est, quia facultas solum est ad communicandum bis, aut ter in Missa, seu faciendā duo, aut tria Sacra: per quod solum dispensatur in prohibitione celebrandi pluries, non vero in prohibitione communicandi bis eadem die. Quare alij Sacerdotes non possent extra Missam bis aut ter communicare illa die; nec possent etiam semel communicare extra Missam, & rursum celebrare vnum, vel duo Sacra, quia obligatio communis non celebrandi ea die, qua communicatio accipitur extra Missam, non est ablata vnumquam pro illa die. Cum ergo Cardinalis in illa Missa accipiat communionem, non ut Sacerdos, nec celebrans, non potest eadem die sacrificare, nisi Pontifex peculiariter cum eo dispenseret, in hoc enim non est concessa facultas pro illa die, sed solum ad communicandum pluries quomodocūque prout tunc fieret, si semel, aut bis in Missa, & semel extra Missam communicaret. Hoc etiam priuilegium bis celebrandi, in die commemorationis Defunctorum 2. Nouembr. habent Sacerdotes ex concessione Sedis Apostolicæ in Regno Valentiniæ in Hispania.

Secundus casus est, quando esset necesse celebrare ad dandū Viaticum ægrotis in quo casu fratre omnes conueniunt, posse secundo celebrare eadem die, quia iura illa supra allegata excipiunt causam necessitatis. Quæ autem maior necessitas potest occurrere? Sed rarissime, aut nunquam continget, quia si Sacerdos iam accepit Sacramentum, & abolutione, non poterit non ieiunium iterū celebrare, ut non accepit Sacramentum, potest, & debet partem suæ hostiæ referuare, quam ad infirmū deferat. Solum ergo potest fieri, quod, accepta hostia, & nondum accepta abolutione, nunciatur ei de periculo ægroti, & non sint aliæ particule consecratæ in ecclesia, & tunc abstineat ab abolutione, & iterū celebret; qui casus magis est metaphysicus, quam moralis; quare ex consuetudine contraria non potest argui (ut aliqui arguunt) ad probandum non licere, quia re vera, cum casus numquam datur, non potest esse contraria consuetudo.

Tertius casus est quando, finita Missa, superuenit funus defuncti quem non decet absque Missa sepeli. Quintus est, si eodē die occurrat duplex officiū v. g. de festo, & de vigilia. Sed in his non datur

tur necessitas: quid enim refert, quod Princeps non audiat illa die sacrum? Quod si inculpabiliter omisit non peccauit; si culpabiliter, iam peccatum commissum est, nec tollitur per auditionem Missæ, sed per penitentiam. Similiter non est necessarium, quod sepeliatur defunctus cum Missa; & multo minus, quod dicatur duplex Missa de duplici Officio.

46. Sextus casus est, quando sacerdos habet duas ecclesias Parochiales, quibus solus ipse absque coadiutore ministrat, & in utraque est populus auditurus Missam; qui casus ab omnibus conceditur, & in praxi seruatur. Addunt alij, idem esse, quando ob solemnitate non potest unica Missa satisfieri cōtuiti populi concurrentis, aut quando multi peregrini veniunt, finita iam Missa, quia eadē videtur esse ratio & necessitas, quæ excepta est in prohibitione pluries celebrandi. Alij tamen, cum quibus Suarez, & Valq. hunc casum non admittunt. Et quidem non est eadem ratio necessitatis: nam licet necesse sit providere necessitati habituali communicatis, vt possit audire Sacrum, prout fit, quando duæ ecclesie distantes habent vnum Sacerdotem, non est tamen necesse providere iis qui semel, aut iterum per accidens non audient Sacrum, nec pro iis oportet mutare titulum sacrificij. Facilius admitti potest, quod Layman etiam cum alijs admittit pro Anglia, Hibernia & alijs provinciis hereticorum, vbi vnus Sacerdos non potest omnibus Catholicis satisfacere: illa enim est necessitas permanens, in qua illi communitati non provideretur per se loquendo, nisi Sacerdos posset pluries celebrare.

47. Septimus casus est, quando nuptiæ benedicendæ sunt: quem plures admittunt. Sed re vera est casus metaphysicus; nam si necessitas non prouideretur antea sumptam ablationem, non poterit secunda Missa postea celebrari: si vero prouideretur, poterit differri prima. Adde, parum referre, quod differatur benedictio in diem sequentem. Si autem fingatur, ex dilatione magnum detrimtum sequi, & Sacerdos adhuc sit ieiunus non video, cur non comprehendatur sub necessitate, quam iura excipiunt. Notatur tamen bene Suarez contra aliquos, in iis casibus, quibus propter necessitatem potest bis, posse etiam ter & pluries sacrificari, eadem causa persistente; & Sacerdote adhuc manente ieiuno. In quo puncto Fagundez num. 5. citat textum in dicto cap. consilij s. de celebratione Missarum; in quo, inquit, *solum bis in die concedit in necessitate celebrare ieiunus*: quod desumpsit ex Hentij. lib. 9. c. 30. n. 7. Sed vterque falso allegat illum textum cum ibi non sit magis sermo de duplici, quam de triplici, aut multiplici Missa celebranda.

SECTIO II.

De loco apto ad offerendum hoc sacrificium, & de Altaris ornatu.

48. Olim non poterat celebrari, nisi in Ecclesia consecrata: hodie iam potest in Ecclesia solum benedicta ab Episcopo, vel ab habente facultatem benedicendi, imo & in oratorijs priuatis non benedictis, quæ tamen ad illum solum vsum deputata sint & ab Episcopo designata, quod constat ex Trid. sess. 22. c. de euiandis in celebratione Missarum.

Excipitur primo casus necessitatis ex c. sicut, de consecratione, dist. 1. qualis assignatur, si dum aliqui peregrinantur, diu Missa carere coguntur, quando Ecclesie sunt dirutæ; quando multi cōueniunt ad solemnitatem, & non capit eos Ecclesia; potest enim Altare iuxta Ecclesiam collocari, ne careant Sacro: item in castris pro militibus, in litore pro nautis

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

intra trimeses existentibus, vel multitudine etiam nauigantium in alijs nauibus, vt festo die Missam audiant. In quibus, & similibus casibus si fieri potest petenda est licentia ab Ordinario; sin autem, potest fieri absque licentia; inquam tamen absque altari portatili consecrato.

Excipitur secundo Episcopus, qui itineris causa potest in loco decenti celebrare cum altari portatili, vel facere, quod alius coram ipso celebret ex c. vltimo, de privilegijs, in 6. quæ facultas non est ablata per Tridentinam sess. 22. vt fatetur Valquez dist. 233. n. 7. & probat Fagundez lib. 3. de 1. precepto Ecclesie cap. 13. num. 19. Poterant etiam Episcopi concedere facultatem alijs celebrandi in loco decenti quæ potestas ablata videtur in illo loco Tridentini, non tamen potestas designandi Oratoria priuata ad illud solum vsum destinata in domibus priuatis; nec etiam dandi licentiam; vt in casu necessitatis semel in domino priuata celebretur. In his conueniunt fere omnes.

Aduerte, hodie per Breue Pauli V. cuius meminit Fagundez vbi supra n. 12. ablatam esse facultatem Episcopis, vt concedant licentiam habendi Oratoria in domibus priuatis ad celebrandum. Sed fortasse non fuit Breue, sed Epistola quædam Cardinalis Horatii Lancaletti iussu Pauli V. die 10. Martij anno 1615. Missa ad Illustrissimos Cardinales, Archiepiscopos, & Episcopos, quæ prædicta facultas eis auferatur: quam Epistolam referunt Ioan. Bapt. Scortia lib. 2. de sacrificio Missæ, cap. 13. num. 3. & Barth. Gauantus in Rubricis Missalis, p. 1. tit. 20. lit. M. Qui tamē ex Carolo Nouar. Episcopo in Conimbricæ. Canon ad cap. Missarum 13 de consecrat. dist. 1. aduertit, Palatium Episcopi non existimari domum priuatam, arque ideo non esse ablatam Episcopis facultatem habendi Oratorium ad Diuinam deputatum, in quo celebrare possint sicut antea, in suis domibus.

Tertio excipiuntur qui habent priuilegium Sedis Apostolicæ, quale concessum fuit à Sixto IV. aliquibus Religiosis, vt constat ex eius Bulla 14. n. 19. relicta ab Eman. Rodrig. in Bullario Religionis, & Bulla 37. eiusdem n. 37. & alijs. Hæc tamē priuilegia mul- ti communiter dicunt esse reuocata per Trid. loco citato. Alij tamen probabiliter dicunt non esse reuocata, quamdiu Episcopus non contradicit, & ita seferunt Patres Dominicani doctissimi Salmanticæ consulti, & P. Ioan. de Salas, Eman. Rodriguez tom. 1. quest. Regular. quæst. 1. art. 3. & alij Recentiores. Societati nostræ concessum fuit iterum post Trid. hoc priuilegium pro illis, qui à Superioribus ad Missiones mittuntur, vt cū consensu Provinciali eo vti possint, vt constat ex nostro Compendio, verbo Altare.

Dubitur, an in mari possint aliquando Sacerdotes celebrare in longa nauigatione: de hoc tamen dicemus magis ex professo sectione sequenti.

Ecclesiam non debere esse violatam.

Ecclesia ad celebrandum apta non debet esse violata, vel polluta: alioquin non potest absque graui peccato in ea celebrari, antequam reconcilietur; licet huic peccato nulla celsura, aut irregularitas annexa sit. Polluitur autem quinque modis: Primus est, per effusionem iniuriolam sanguinis humani; ita tamā, vt vulnus intra Ecclesiam inflictum sit, siue sanguis intra, siue extra Ecclesiam, fundatur. An vero sufficiat, hominem esse intra Ecclesiam, quando vulnus accipit; an vero requiratur, vulneratem intra Ecclesiam esse, quando vulnerat, cōmuniter affirmatur, in primo etiam casu Ecclesiam pollui;

49. Excipitur secundo Episcopus, qui itineris causa potest in loco decenti celebrare cum altari portatili, vel facere, quod alius coram ipso celebret ex c. vltimo, de privilegijs, in 6. quæ facultas non est ablata per Tridentinam sess. 22. vt fatetur Valquez dist. 233. n. 7. & probat Fagundez lib. 3. de 1. precepto Ecclesie cap. 13. num. 19. Poterant etiam Episcopi concedere facultatem alijs celebrandi in loco decenti quæ potestas ablata videtur in illo loco Tridentini, non tamen potestas designandi Oratoria priuata ad illud solum vsum destinata in domibus priuatis; nec etiam dandi licentiam; vt in casu necessitatis semel in domino priuata celebretur. In his conueniunt fere omnes.

50. Aduerte, hodie per Breue Pauli V. cuius meminit Fagundez vbi supra n. 12. ablatam esse facultatem Episcopis, vt concedant licentiam habendi Oratoria in domibus priuatis ad celebrandum. Sed fortasse non fuit Breue, sed Epistola quædam Cardinalis Horatii Lancaletti iussu Pauli V. die 10. Martij anno 1615. Missa ad Illustrissimos Cardinales, Archiepiscopos, & Episcopos, quæ prædicta facultas eis auferatur: quam Epistolam referunt Ioan. Bapt. Scortia lib. 2. de sacrificio Missæ, cap. 13. num. 3. & Barth. Gauantus in Rubricis Missalis, p. 1. tit. 20. lit. M. Qui tamē ex Carolo Nouar. Episcopo in Conimbricæ. Canon ad cap. Missarum 13 de consecrat. dist. 1. aduertit, Palatium Episcopi non existimari domum priuatam, arque ideo non esse ablatam Episcopis facultatem habendi Oratorium ad Diuinam deputatum, in quo celebrare possint sicut antea, in suis domibus.

51. Tertio excipiuntur qui habent priuilegium Sedis Apostolicæ, quale concessum fuit à Sixto IV. aliquibus Religiosis, vt constat ex eius Bulla 14. n. 19. relicta ab Eman. Rodrig. in Bullario Religionis, & Bulla 37. eiusdem n. 37. & alijs. Hæc tamē priuilegia mul- ti communiter dicunt esse reuocata per Trid. loco citato. Alij tamen probabiliter dicunt non esse reuocata, quamdiu Episcopus non contradicit, & ita seferunt Patres Dominicani doctissimi Salmanticæ consulti, & P. Ioan. de Salas, Eman. Rodriguez tom. 1. quest. Regular. quæst. 1. art. 3. & alij Recentiores. Societati nostræ concessum fuit iterum post Trid. hoc priuilegium pro illis, qui à Superioribus ad Missiones mittuntur, vt cū consensu Provinciali eo vti possint, vt constat ex nostro Compendio, verbo Altare.

52. Ecclesia ad celebrandum apta non debet esse violata, vel polluta: alioquin non potest absque graui peccato in ea celebrari, antequam reconcilietur; licet huic peccato nulla celsura, aut irregularitas annexa sit. Polluitur autem quinque modis: Primus est, per effusionem iniuriolam sanguinis humani; ita tamā, vt vulnus intra Ecclesiam inflictum sit, siue sanguis intra, siue extra Ecclesiam, fundatur. An vero sufficiat, hominem esse intra Ecclesiam, quando vulnus accipit; an vero requiratur, vulneratem intra Ecclesiam esse, quando vulnerat, cōmuniter affirmatur, in primo etiam casu Ecclesiam pollui;